

בס"ד. משיחות ש"פ ויקהל-פקודי, פ' החודש, מבה"ח ניסן ה'תש"נ.

למקדש שנתמשכן בשני חורבניו⁷, כמו "משכון" שחוזר לבעליו בשלימותו, היינו, שבית ראשון ובית שני (ועאכו"כ המשכן שעשה משה, שמעשה ידי משה נצחיים⁸) יהיו כלולים בביהמ"ק השלישי⁹ (כמו שנכללים כולם בהציווי "ועשו לי מקדש"¹⁰), שיתגלה בגאולה האמיתית והשלימה.

ואז תהי' השלימות ד"ויקהל גו' את כל עדת בני ישראל¹¹ — "קהל גדול ישובו הנה"¹², וביחד עם זה, "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"¹³, השלימות דכל אחד ואחד מישראל, כמודגש בהמנין — התוכן ד"פקודי" — שכאו"א נמנה בפ"ע, ועד לשלימות המנין דבני, מנין העשירי בגאולה העתידה¹⁴.

ובהזמן בשנה — שכת מברכים חודש ניסן, ויתירה מזה, שקורין בו¹⁵ "החודש הזה לכם וגו'"¹⁶, "חודשיו של גאולה"¹⁸, שבו נגאלו ישראל ממצרים¹⁹,

א. מהמעלות המיוחדות ביום הש"ק זה — היותו "זמן סגולה" להגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ובהקדמה — שהאמונה והצפי' לביאת המשיח היא בתקפה בכל הזמנים, "אחכה לו בכל יום שיבוא"¹, ועאכו"כ בדורות האחרונים, לאחר ש"כבר" כלו כל הקיצין², ובפרט בדורנו זה, אשר, לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל ה"ז דרא דעקבתא דמשיחא, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה — הרי בודאי שישנו תוקף האמונה והצפי' לביאת המשיח תיכף ומיד ממש.

וכזה גופא ניתוסף עוד יותר בזמני סגולה מיוחדים שבהם מודגשת עוד יותר האמונה והצפי' לביאת המשיח, כמו, ביום הש"ק זה, שבו מודגש ביותר ענין הגאולה³, הן מצד פרשת השבוע, והן מצד הזמן בשנה:

בפרשת השבוע — ויקהל-פקודי — שבה מדובר אודות עשיית והקמת המשכן בפועל ממש⁴, ששלימותו הוא ב"מקדש אדני-כוננו ידיך"⁵, בביהמ"ק השלישי.

וכמרומו גם במ"ש "אלה פקודי המשכן משכון"⁶, "שתי פעמים, רמז

(7) פרש"י עה"פ. וראה לקו"ש חכ"א ע' 262. וש"נ.

(8) ראה סוטה ט. סע"א.

(9) ראה זח"ג רכא, א.

(10) ראה רמב"ם ריש הל' ביהב"ח.

(11) ר"פ ויקהל.

(12) ירמ' לא, ז.

(13) ישע"י כז, יב.

(14) ראה תנחומא תשא ט. במדב"ר פ"ב, יא.

זח"א רסב, א.

(15) בקביעות שנה זו — שר"ח ניסן חל באמצע

השבוע, ככרוכ השנים, משא"כ כשר"ח ניסן חל בשבת, קורין פ' החודש בשבת ר"ח ניסן.

(16) בא יב, ב.

(17) נוסף על השייכות דגאולה לכל החדשים —

חידוש הלבנה. ששייך לישראל, דעתידיים להתחדש כמותה (סנהדרין מב, א).

(18) שמו"ר פט"ו, יא.

(19) כמבואר בהמשך הכתובים דפ' החודש.

(1) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 394 ואילך.

(2) סנהדרין צז, ב.

(3) נוסף לכך שכל שבת הוא מעין ודוגמת יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" (תמיד בטופה).

(4) נוסף על ציווי הקב"ה למשה ע"ד עשיית המשכן וכליו (כבפרשיות תרומה ותצוה) — גם עשיית המשכן וכליו ועד להקמת המשכן בפועל ממש.

(5) בשלח טו, יז.

(6) ר"פ פקודי.

נוסף לכך ש"כלאים" ו"מתנות עניים" (פאה וכיו"ב) הם מהמצוות התלויות בארץ³⁰, וקיומם בשלימות יהי בגאולה האמיתית והשלימה — הרי, גם בתוכן הענינים שנתבארו בסוף הלכות כלאים והתחלת הלכות מתנות עניים יש לבאר רמז (על יסוד דברי הרמב"ם³¹ ש"רוב דיני התורה אינן אלא... לתקן הדעות וליישר כל המעשים") בקשר ובשייכות להגאולה האמיתית והשלימה, כדלקמן.

ובהקדם הקשר והשייכות שבין הלכות כלאים להלכות מתנות עניים³²: נתבאר במק"א³³ שיש נקודה משותפת בין כלאים למתנות עניים — שהנהגת האדם צריכה להיות באופן שמשמש בכל דבר בהתאם לחוקי הטבע שנקבעו ע"י הקב"ה, שלכן אין לערב שני מינים שנבראו ע"י הקב"ה באופן של הבדלה זמ"ז, שזהו תוכן האיסור דכלאים שלא לערב שני מינים שונים (כדלקמן ס"ד), ודוגמתו גם במתנות עניים, שאינו מערב³⁴ בין הממון

ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"²⁰, שגם הגאולה האמיתית והשלימה תהי' בחודש ניסן זה, כמארז"ל²¹ "בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל"²², כולל גם שהגאולה תהי' באופן ד"ניסן", שיש בו ב' נוני"ן, שרומז ל"נסי"ם²³ נסים²⁴, וכמורמז גם ב"אראנו נפלאות", "נפלאות" גם לגבי הנסים דימי צאתך מארמ"צ²⁵, ועד לנו"ן²⁶ פלאות²⁷.

והקשר והשייכות דפרשת השבוע לזמן השנה מודגש יותר בהמפורש בפרשת השבוע (בשיעור דיום הש"ק) שהקמת המשכן היתה בר"ח ניסן — ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש (ר"ח ניסן) הוקם המשכן²⁸, ודוגמתו גם בנוגע לביהמ"ק השלישי כמפורש בהפטורה הנאמרת בשבת זה בברכותי ובציבור "בראשון באחד לחודש גו' וחטאת את המקדש"²⁹, החינוך דביהמ"ק השלישי. ב. ויש לקשר זה גם עם שיעור היומי ברמב"ם — סוף הלכות כלאים והתחלת הלכות מתנות עניים:

(30) כלאים — "הזורע שני מיני זרעים כאחד בארץ ישראל לוקה, שנאמר שדך לא תזרע כלאים... ומותר לישראל לזרוע כלאי זרעים בידו בחוצה לארץ" (רמב"ם הל' כלאים פ"א ה"א"ג); ומתנות עניים — "כל מתנות עניים האלו (שבשדה) אינן נוהגות מן התורה אלא בארץ ישראל... הרי הכתוב אומר ובקוצרכם את קציר ארצכם, כי תקצור קצירך בשדך" (רמב"ם הל' מתנות עניים פ"א ה"ד).

(31) הל' תמורה בסופן.
(32) שלכן נסמכו זל"ז (ובהדגשה יתירה — כשלומדים שניהם בשיעור דיום אחד). ולהעיר גם מהסמיכות שביניהם בתשוב"כ (בפ' קדושים (יט, ט"ו)) אס כי בסדר הפוך, "ובקוצרכם גו' לא תכלה פאת שדך וגו' שדך לא תזרע כלאים וגו'" (וראה בארוכה לקו"ש חי"ז ע' 225 ואילך).

(33) לקו"ש שם ע' 229 ואילך.
(34) ועפ"ז יש לבאר גם השייכות לשקלים — "באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים" — ש"משמיעין על השקלים" "כדי שיביאו ישראל את שקליהו בעונתו ותיחרם תרומת הלשכה מז

(20) מיכה ז, טו.

(21) ר"ה יא, רע"א. שמו"ד שם.

(22) וכיון שמ"ד "בניסן עתידין ליגאל" ס"ל ש"בניסן נברא העולם" (ר"ה שם) — יש לומר, שכשם שבריאת העולם בניסן מתחילה בכ"ה אדר, כך גם הגאולה בניסן מתחילה מכ"ה אדר.

(23) ברכות נו, רע"א, ובפרש"י וחדא"ג מהרש"א שם.

(24) ובפרט בשנה זו — תש"ג, "תהא שנת נסים", שהשנה כולה היא "שנת נסים", ובאופן ד"תהא", "בהוייתה תהא" (קידושין נח, א. ועוד).

(25) ראה אוה"ת לנ"ך מיכה שם (ע' תפז). וש"ג.

(26) להעיר מהשייכות דנו"ן (חמישים) ליוכל — "עלמא דחירו" (ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס. ב. וש"נ). ובהדגשה יתירה בשנה זו — תש"ז (שבע מאות וחמישים), שנת החמישים.

(27) זח"א רסא, ב. אוה"ת שם.

(28) פקודי מ, יז.

(29) יחזקאל מה, יח.

ולהעיר שהמקום לכיארור פרטי הדינים דבגדי כהונה הוא (לא בהלכות כלאים, אלא) בהלכות כלי המקדש, כולל גם האבנט שנעשה מ"פשתן .. רקום בצמר"40, שלכן "אסור .. ללובשו אלא בשעת עבודה", "מפני שהוא שעטנו"41 (ועד"ז בנוגע לפרטי הדינים דשטענו ^{אוצר החכמה} בציצית שנתבארו בהלכות ציצית"42).

^{אוצר החכמה} ובכללות הענין דהיתר כלאים באבנט דבגדי כהונה (כפי שלמדים ממ"ש בפרשתנו"43 "ואת האבנט שש משור ותכלת גו") — צריך להבין: בטעם האיסור דכלאים כתב רבינו בחיי"44 ש"כל הדברים הנבראים בארץ בין חי בין צומח יש לו כח ומזל למעלה וכל אחד ואחד נברא למינו כי כן יסוד המלך יתעלה במעשה בראשית שיהי' כל אחד ואחד למינהו. ומי שהוא מרביע או מרכיב שני מינין הרי הוא משנה ומכחיש מעשה בראשית שכתוב שם למינהו, והוא עושה היפך ה' שרצה להבדיל בין המינין, כאילו מראה את עצמו שהוא חושב כי לא יספיקו הנבראים שברא הקב"ה בעולמו והוא רוצה להתחכם ולהוסיף שם עוד מינין מחודשים על כל מה שברא חי העולמים".

וממשיך לבאר "ע"ד הקבלה בסוד מצות הכלאים .. המעמיד תולדות למטה מין במינו גורם השלום למעלה, כי הכחות הממונים הם משלימין מנויים

בשעת עבודה שהיא מצות עשה כציצית, אלא שההיתר נכתב בלשון של שלילה — "ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה שהיא מצות עשה כציצית".

(40) רפ"ח.

(41) שם הי"א-יב.

(42) פ"ג ה"ה ואילך.

(43) פקודי לט, כט. וראה יומא ו, א, ובפרש"י ותוס'.

(44) עה"פ קדושים יט, יט.

שנתן לו הקב"ה לצורך פרנסתו ופרנסת בני ביתו ובין הממון שניתן לו כפקדון על מנת ליתנו לעניים.

אבל, כיון שסיום הלכות כלאים הוא בהיתר דכלאים באבנט שבבגדי כהונה כבציצית (כדלקמן ס"ג), מסתבר לומר, שהקשר והשייכות להלכות מתנות עניים הוא גם בענין דוגמתו, כלומר, לא (רק) בענין של איסור עירוב, אלא (גם) בענין של היתר עירוב (כדלקמן ס"ו).

ג. בסיום הלכות כלאים — כותב הרמב"ם: "כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה, אפילו במקדש, לוקין מפני האבנט שהוא כלאים"35, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה שהיא מצות עשה כציצית"36. וצריך להבין:

מהו תיקון הדעות שלמדים מסיום וחותם"37 הרמב"ם הלכות כלאים בענין היתר כלאים בבגדי כהונה ("הותרו בו .. בשעת עבודה שהיא מצות עשה כציצית") — ובפרט שהלכה זו היא היפך התוכן דהלכות כלאים ע"ד האיסור דכלאים!?

לכאורה אפשר לומר שכוונת הרמב"ם לסיים בדבר טוב — לא באיסור כלאים"38, אלא בהיתר כלאים בהעבודה בבגדי כהונה כבציצית"39.

החדשה בזמנה באחד בניסן" (ריש שקלים. וש"נ), היינו, שלא לערב הקרבנות דשנה החדשה (מאחד בניסן) עם הקרבנות דשנה הקודמת (לקו"ש שם ע' 227 ואילך).

(35) בנוגע לחושן ואפוד (כקושיית הראב"ד "אטו חושן ואפוד מי לית בהו כלאים") — ראה נו"כ הרמב"ם: רדב"ז, כסף משנה, ועוד.

(36) כמ"ש לפנ"ז (ה"ד) "שלא נסמכה פרשת כלאים לפרשת ציצית אלא להחיר כלאים בציצית".

(37) ר"הכל הולך אחר החיתום" (ברכות יב, א).

(38) אף שסיום ההלכה שלפנ"ז הוא "הלובש פסור".

(39) ולהעיר שאינו מדגיש ההיתר דכלאים בבגדי כהונה בשעת עבודה, "אבנט של כלאים מותר ללבשו

משום שנאמר⁴⁸ הכון לקראת אלקיך ישראל" ("מכאן שצריך לאזור חלציו כשמתפלל"⁴⁹), היינו, שחגירת האבנט דכאו"א אפילו ביום חול מורה על ההכנה לשרת את קונו, ועאכו"כ בנוגע לחגירת אבנטו של כהן לעבודה במקדש.

וכיון שאבנט הו"ע כללי שמסמל ומדגיש כללות ענין ההכנה לעבודה ושירות לה' — איך יתכן שמכל בגדי כהונה נבחר דוקא ה"אבנט" להיתר כלאים, שיהי' נעשה מדבר האסור שהותר לצורך ובעת העבודה, ולאחר העבודה חוזר להיות איסור כלאים!?

ומ"ש הרמב"ם "שהיא מצות עשה כציצית" — ה"ז העברת השאלה לציצית. ובפרט שציצית — "הכתוב שקלה ותלה בה כל המצוות כולן, שנאמר⁵⁰ וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'"⁵¹, שע"י ראיית הציצית (גם בלא התבוננות) נעשית זכירת כל המצוות, כי "מנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג"⁵², ודוקא עשיית הציצית היא באופן שיש בו איסור כלאים, אלא שהותר לצורך המצוה⁵³!?

(48) עמוס ד, יב.

(49) תוס' שבת שם. והובא להלכה בטושו"ע.

ואדה"ז או"ח סצ"א ס"ב.

(50) שלח טו, לט.

(51) רמב"ם הל' ציצית בסופן.

(52) פרש"י עה"פ.

(53) ויתירה מזה, שגם היתר כלאים בציצית אינו אלא בזמן חיוב המצוה — כפס"ד הרמב"ם (הל' ציצית פ"ג ה"ז) "כסות של פשתן אין מטילין בה תכלת אלא עושין הלכך בלבד של חוטי פשתן, לא מפני שהציצית נדחית מפני השעטנו, אלא גזירה מדבריהם שמא יתכסה בה בלילה* שאינה זמן חיוב

(* ולהעיר שהרמב"ם משנה מלשון הגמרא (מנחות מ, ב) "גזירה משום כסות לילה" (וכן כתוב רבינו הזקן בשו"ע (או"ח ס"ט ט"ב) "חכמים אסרו (להטיל תכלת) בטלית של פשתן גזירה שמא יטילו ג"כ בכסות לילה, ונמצא לזבש

הראוי כמו שצריך בעולם השפל, והמעמיד תולדות למטה מין בשאינו מינו הרי זה גורם היפך השלום, כי הוא מערבב הכחות העליונים ומבטל אותן ועוקר אותן ממנויים, וזהו סוד הלשון של כלאים שהוא לשון מניעה, כלומר ביטול הכחות. . ולכך נאסר לנו חבור הצמר והפשתים יחדיו. . הלובש בגד זה למטה מערבב הכחות העליונים. . הוזהרו מהחיבור הזה שהם הפכים כדי להתרחק מרוח הטומאה ולהתקדש ברוח הקודש כו".

ועפ"ז דרוש ביאור בנוגע לאבנט דבגדי כהונה:

מהו הטעם שהתורה התירה וציוותה לעשות אבנט של כלאים דוקא — העבודה במקדש מוכרחת⁴⁵ להיות בחגירת אבנט של כלאים, שהוא דבר האסור, אלא שהאיסור שבדבר הותר בעת העבודה בו במקדש, ומיד בגמר העבודה חוזר להיות דבר האסור משום כלאים הכהן צריך לפשטו!?

גם צריך להבין מהו הטעם שהיתר כלאים בבגדי כהונה נקבע באבנט דוקא: "אבנט" — הו"ע כללי ועיקרי ובפרט בבגדי כהונה, כי, ענינם של בגדי כהונה שעל ידם נעשית העבודה והשירות לה'⁴⁶, וזהו גם ענינו של אבנט, כדאיתא בגמרא⁴⁷ "מיסר המייני' . .

(45) שהרי "מחוסר בגדים עבודתו פסולה וחייב מיתה בירי שמים כזר ששימש, שנאמר ותגרת אותם אבנט והיתה להם כהונה, בזמן שבגדיהם עליהן כהונתן עליהן כו" (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"ד).

(46) ויתירה מזה — שעל ידם נעשה גדר הכהונה, "בזמן שבגדיהם עליהן כהונתן עליהן" (כנ"ל בהערה הקודמת), וכמ"ש "ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי", "להכניסו ככהונה ע"י הבגדים שיהא כהן לי, ולשון כהונה שירות הוא" (תצוה כח, ג ובפרש"י).

(47) שבת יו"ד, רע"א.

לעשות עבודת לוי וכהן, ואסור ללוי לעשות עבודת כהן⁵⁶ ("פקודי", כ"א בפ"ע). וביחד עם זה, ה"ה מעורבים ומאוחדים בתכלית האחדות, "עם אחד" ("ויקהל", מציאות אחת). וההסברה בזה, כאמור, שבקדושה ההתחלקות היא באופן של אחדות].

אבל לכאורה, ע"פ דיוק לשון הרמב"ם שמדגיש האיסור דכלאים גם בכגדי כהונה, "כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין מפני האבנט שהוא כלאים, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה" — משמע, שאין זה באופן שמצד קדושת המקדש ("שכל הכחות כלולין שם") בטל ממנו הגדר ד"כלאים" ונחשב "תערוכות מין במינו", כי אם, שגם במקדש ה"ז בגדר של "כלאים", "מין בשאינו מינו", אלא שהותר בשעת עבודה⁵⁷.

ו. ויובן בהקדם ביאור הקשר והשייכות דהיתר כלאים בכגדי כהונה כבציצית שבסוף הלכות כלאים עם דין פאה שבהתחלת הלכות מתנות עניים — שגם בדין פאה מצינו ענין של עירוב חלק בעה"ב וחלק העני, מעין ודוגמת היתר כלאים:

בהתחלת הלכות מתנות עניים — כותב הרמב"ם: "הקוצר את שדהו לא

ה. והנה, רבינו בחיי מבאר ש"מה שהותר הכלאים בציצית גם בבגדי הכהנים ובלבד בשעת עבודה, לפי שכל הכחות המשתנים זה מזה כולן כלולין במצות ציצית ואצ"ל בבית המקדש בשעת עבודה שכל הכחות כלולין שם כו".

ולהעיר אשר מבואר בדרושי חסידות⁵⁴ שהעירוב וההתכללות בקדושה הוא ע"ד "תערוכות מין במינו", כי בקדושה "הכל מין א' הביטול וההכנעה אליו ית". כלומר, אין הכוונה שבטל החילוק שבין חסד וגבורה, כי אם, שאינם בניגוד זל"ז, אלא אדרבא, באופן של אחדות. וע"ד מארז"ל⁵⁵ "עושה שלום במרומיו, מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבים זה את זה" — שהביטול שלהם למלך פועל רק שלא יכבו זא"ז, אבל אינו מבטל החילוק שביניהם במילוי תפקידיהם בשליחותו של המלך בקוין המחולקים דחסד וגבורה.

[ואולי יש לומר דוגמא לדבר מפרשת השכוע — שמאחדים פ' ויקהל פקודי: "פקודי" — מורה שכל פרט ופרט הו"ע בפ"ע, שלכן נמנה בפ"ע, ו"ויקהל" — מורה על החיבור וההתכללות דכל הפרטים שנעשים קהל, מציאות אחת. ולדוגמא בעבודת בני"י — שחלוקים זמ"ז בעניני העבודה, החל מהחילוק דכהן לוי ישראל (וגר), ואסור לישראל

ציצית ונמצא עובר על לא תעשה בעת שאין שם מצות עשה".

54 אוה"ת נ"ך ע' קלב ואילך. וראה לקו"ש תצא תשמ"ה ס"ו. וש"נ.

55 במדב"ר פי"ב, ח. וש"נ. אגה"ק סי"ב.

כלאים שלא במקום מצוה", וכותב "שנא יתכסה בה (בכסות יוס) בלילה", כלומר, לא זו בלבד שההיתר דכלאים בציצית דכסות יוס אינו מתיר בכסות לילה, אלא יתירה מזה, שגם הכסות יוס שהותר בה כלאים בציצית אסור להתכסות בה בלילה (וראה לקמן הערה 57).

56 רמב"ם הל' כלי המקדש ספ"ג.

57 משא"כ לדעת הראב"ד (סוף הל' כלאים. הל' כלי המקדש פ"ח הי"ב) ש"במקדש אפילו שלא בשעת עבודה מותר", יש לומר, שמצד קדושת המקדש בטל ממנו הגדר דכלאים ונחשב מין במינו. ועד"ז י"ל בציצית — לדעת מהר"י אבוהב כביאורו לאור"ת (הובא בכסף משנה הל' ציצית שם ה"ח) ש"מותר ללבוש ציצית בלילה, פירוש, אפילו שהי' בו כלאים, בזמן שהי' תכלת, דכיון דהותר בזה הטלית כלאים שהיא מיוחדת ללבישה כל זמן שהוא רוצה ללבושה הותר".

עושה"64.

וצריך להבין:

(א) כתב הרמב"ם "סוף השדה .. נקרא פאה". ולכאורה, איך שייך שיעשה כל שדהו פאה — ה"ז דבר והיפוכו?!

(ב) ע"פ המבואר לעיל (ס"ב) שהתוכן דמתנות עניים שייך לכלאים, שאין לערב

בין החלק שנותן הקב"ה לו ולבני ביתו ובין החלק שניתן לו בתור פקדון ליתן לעניים — איך יכול לערב ביניהם וליתן כל שדהו (גם החלק השייך לו) לעניים?

ז. ויש לומר הביאור בזה — בפנימיות הענינים, "לתקן הדעות וליישר כל המעשים":

"פאה" — בגימטריא "אלקים"65. זוהי גם השייכות דפאה לעניים — כי, "שם אלקים הוא שם מדת הגבורה והצמצום"66, אשר, ע"י הגבורה והצמצום (היפך החסד וההתפשטות) נעשה מצב של עניות (היפך העשירות שמצד גילוי שם הוי').

והנה, בכוננת הגבורה והצמצום דשם אלקים יש ב' ענינים67: (א) כוננת הצמצום היא בשביל הגילוי, היינו, שע"י הקדמת הצמצום יוכל להיות גילוי אור האלקי הבלתי-מוגבל בעולם, (ב) כוננת הצמצום היא (לא רק בשביל הגילוי,

יקצור את השדה כולה אלא יניח מעט קמה לעניים בסוף השדה .. וזה שמניח הוא הנקרא פאה". ובסוף פרק ראשון58: "כמה הוא שיעור הפאה, מן התורה אין לה שיעור כו', אבל מדבריהם אין פחות מאחד בששים כו', וכל המוסיף על הפאה מוסיפין לו שכר, ואין לתוספת זאת שיעור".

והנה, מ"ש הרמב"ם ש"אין לתוספת זאת שיעור", ה"ז כולל גם שיכול לעשות כל שדהו פאה, כפי ששנינו59 "שאם רוצה לעשות כל שדהו פאה עושה"60.

ומ"ש בתוספתא61 "העושה כל שדהו פאה אינה פאה" (אף שלפנ"ז נאמר ש"אין לה שיעור למעלה") — מפורש בירושלמי62 ש"העושה כל שדהו פאה" לפני שהתחיל לקצור "אינה פאה", כיון שעדיין לא חל עליו חיוב פאה, אבל כשמתחיל לקצור, "אם רוצה לעשות כל שדהו פאה (מבלי לשייר לעצמו כלום)63

אוצר החכמה

58) סיום וחותם שיעור היומי.

59) נדרים ו, ב, ובפי' התוס' והר"ן.

60) ומ"ש הרמב"ם (פ"ב הי"א) "ואם נתן להם רוב הקציר משום פאה כו'" (ובכס"מ מביא על זה דברי התוספתא שהעושה כל שדהו פאה אינה פאה, ומ"ש בנדרים שהרשות בידו לעשות כל שדהו פאה, כל שדהו לאו דוקא) — ה"ז משום שבהלכה זו מדובר ב"בעל הבית שקצר כל שדהו ולא הניח פאה", שאז אינו יכול ליתן כל הקציר משום פאה, "דהכי מסתברא דכיון שחזרה פאה לעומרין, לא יהא עדיף מקמה, ואינו יכול ליתן כל העומרים משום פאה דומיא דקמה" (פר"ח בס' מים חיים — חידושים לרמב"ם כאן), כלומר, כיון שכבר קצר כל שדהו ולא השאיר פאה, אין לו אפשרות ליתן "משום פאה" (ולא משום מתנה) אא"כ ישייר קצת לעצמו, דאל"כ, לא ניכר שנותן "משום פאה", ולכן כתב "ואם נתן להם רוב הקציר", ולא כולו.

61) פאה רפ"א.

62) ריש פאה. הובא בתוס' נדרים שם.

63) וגם להדעות שצריך לקצור לעצמו דוקא (כמ"ש הסמ"ג (הובא בכס"מ לרמב"ם שם). ועוד) — אין זה מדין שיור, אלא מדין קצירה, היינו, שהגדר דקצירת שדהו היא שקוצר לעצמו.

64) ועפ"ז מתרץ בירושלמי שם (הובא בתוס' נדרים שם) הטעם שלא חשיב גם תרומה בין הדברים שאין להם שיעור (כמו פאה) — כי בתרומה (גם לאחר שנתחייב בה) אינו יכול לעשות כל הגורן תרומה, עד שישיר מקצת. דבעינן שירי' ניכרים, משא"כ בפאה, שכשנתחייב בה (לאחר שקצר שבולת ראשונה) יכול לעשות כל שדהו פאה ללא שיור כלל. 65) שער המצוות וטעמי המצוות פ' קדושים. ועוד. וראה אוה"ת ויקרא הוספות ע' שג. אמור ע' תקפח. דרושי ר"ה ע' א"שז. 66) שעהיוה"א רפ"ו. 67) ראה ד"ה כלילה ההוא תשכ"ה (קונטרס פורים שנה זו) פ"ו.

מצד כוונת הצמצום בשביל הגילוי, ששם אלקים אינו אלא טפל לשם הוי' — ה"פאה" (בגימטריא אלקים) אינה אלא "מעט .. בסוף השדה"; אבל מצד כוונת הצמצום בשביל מעלת הצמצום גופא — ה"פאה" (בגימטריא אלקים) היא ענין בפ"ע, עד כדי כך, שיכול לעשות "כל שדהו פאה".

ח. וביאור הענין בעבודת האדם: מהחילוקים שבין ב' האופנים הנ"ל בכוונת הצמצום בנוגע לעבודת האדם: מצד ההכרה שכל ענין הצמצום אינו אלא בשביל הגילוי — העבודה בעניני העולם ("עולם" מלשון העלם, שנברא ע"י שם אלקים, "בראשית ברא אלקים") היא באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁷⁴, היינו, שעניני העולם (צמצום) אינם אלא "לשם שמים", שע"י תהי' תועלת בעניני קדושה (— בשביל הגילוי); ומצד ההכרה שבהצמצום עצמו מתגלית שלימותו ית' שיש לו כח הגבול — העבודה היא באופן ד"בכל דרכיך דעהו"⁷⁵, ש"בכל דרכיך" (עניני הרשות) עצמם מתגלית שלימותו ית' ("דעהו") בכח הגבול⁷⁶.

וזהו גם תוכן החילוק שבין ב' האופנים שבמצות פאה: בדרגת העבודה ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" בלבד — נותן רק "מעט .. בסוף השדה", והולך ומוסיף לפי ערך היותו חדור בהכוונה ד"לשם שמים", אבל לא "כל שדהו", כיון שעבודתו אינה אלא "לשם שמים" בלבד; אבל בדרגת העבודה ד"בכל דרכיך דעהו" — אין .. שיעור, עד שעושה "כל שדהו פאה".

אלא) גם בשביל המעלה שבצמצום גופא, שעל ידו מתגלית השלימות של הקב"ה שאינו מוגבל בענין הגילוי, ויש לו גם כח ההעלם. ובהתאם לכך ישנם ב' אופנים בשם אלקים:

מצד כוונת הצמצום בשביל הגילוי — כתיב⁶⁸ "כי שמש ומגן הוי' אלקים", "מגן הוא נרתק לשמש להגן שיוכלו הבריות לסובלו .. כך שם אלקים מגין לשם הוי' .. להעלים האור והחיות הנמשך משם הוי' .. שלא יתגלה לנבראים ויבטלו במציאות"⁶⁹, היינו, ששם אלקים (צמצום) הוא טפל לשם הוי' (בשביל הגילוי), כמבואר בכ"מ⁷⁰ שב' השמות הוי' ואלקים הם כמו אור וכלי, פנימיות וחיצוניות⁷¹, שהכלי והחיצוניות בטל וטפל להאור והפנימיות.

אבל מצד כוונת הצמצום בשביל מעלת הצמצום גופא — שם אלקים הוא שם בפ"ע, א' משבעה שמות שאינם נמחקים⁷², ואינו טפל לשם הוי', ואדרבא, על ידו מתגלית שלימות כחותיו של הקב"ה⁷³.

ועפ"ז יש לבאר ב' האופנים שב"פאה" בגימטריא "אלקים" — "יניח מעט .. בסוף השדה", ו"כל שדהו פאה":

(68) תהלים פד, יב.

(69) שעהיוה"א רפ"ד-ו.

(70) תו"א יתרו סט, ד. סה"מ תרנ"ז ע' מו. תרס"ה ע' קפא. וראה ספר הלקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך הוי' ואלקים (ע' רל ואילך).

(71) ראה אגה"ת פ"ד (צד, א).

(72) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו

ה"ב.

(73) ויומתק ע"פ המבואר בשו"ע (או"ח ס"ה) בפירוש כוונת השמות — ששם אלקים פירושו "תקיף בעל היכולת ובעל הכחות כולם".

(74) אבות פ"ב מי"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(75) משלי ג, ו. רמב"ם שם.

(76) ראה סה"מ מלוקט ת"ג ע' רד. וש"נ.

נעשה מצוה, אבנט דבגדי כהונה וציצית, שע"ז מתגלה כבודו של הקב"ה בענין הצמצום וההעלם גופא (לא בשביל הגילוי), שההעלם עצמו (העירוב דמין בשאינו מינו) נעשה מצוה⁷⁹.

ויש לומר שמטעם זה מסיים הרמב"ם הלכות כלאים בההיתר בבגדי כהונה וציצית — לרמז שגמר ושלימות (סיום) הבירור דכלאים (לכבודו של הקב"ה) נעשה (לא רק באופן של דחי, ע"י איסור כלאים, אלא גם) באופן של העלאה ע"י היתר כלאים בבגדי כהונה וציצית.

ועיקר ושלימות הבירור וההעלאה של האפשרות דעירוב מין בשאינו מינו היפך רצון ה', הוא, בדבר שנשאר איסור כלאים גם במקדש, שאסור ללבשו לפני העבודה ולאחרי העבודה, ואעפ"כ, מצוה ללבשו בשעת עבודה⁸⁰.

79) ויש לומר שענין זה מודגש גם בהעושה כל שדהו פאה:

הכחשת מעשה בראשית (תוכן איסור כלאים) היא (לא רק בעירוב מינים, אלא) גם בעצם הרגשת בעלותו של האדם על נכסיו לעשות בהם כרצונו, אפילו כשרצונו ליתן כל נכסיו להקב"ה — היפך הדין ש"לעולם לא יקדיש... ולא יחריס כל נכסיו... מכל אשר לו ולא כל אשר לו" (רמב"ם סוף הל' ערכין וחרמין). כיון שהאדם אינו בעה"ב על נכסיו, אלא הם בבעלותו של הקב"ה, ורצונו של הקב"ה שיתן רק חלק מנכסיו, ולא כל נכסיו.

וענין זה (בעלותו של האדם) גופא מתברר ומתעלה לקדושה (ע"ז שמגלים את הכוונה בענין הצמצום וההעלם גופא) — שנרגש אצלו שמציאותו של היש הנברא (מצד הצמצום וההעלם) אינה אלא המציאות דיש האמיתית, ומצד רגש זה יכול לעשות ועושה כל שדהו פאה.

וענין זה הוא חידוש בפאה* — בגימטריא אלקים, שבה מתגלה כוונת הצמצום וההעלם.

(80) ועד"ז בציצית — כנ"ל הערה 53.

(* משא"כ בצדקה — שהצורך "להרבות מאד מאד

בצדקה" עד ל"כל אשר לאיש" (כדברי רבינו הוהק בכ"ח). הוא, "בעד נפשו", לצורך האדם (ראה בארוכה לקו"ש חז"ז ע' 217 ואילך. וש"נ).

ועפ"ז מובן איך יכול לערב החלק שלו עם החלק של העניים (ע"ז שעושה כל שדהו פאה) — כי, האיסור דעירוב שני מינים הוא כש"משנה ומכחיש מעשה בראשית", משא"כ בנדוד, שמגלה הכוונה הפנימית ד"מעשה בראשית" גופא — לא רק "כל מעשיך יהיו לשם שמים" (מצד כוונת הצמצום בשביל הגילוי), אלא גם "בכל דרכיך דעהו" (מצד כוונת הצמצום עצמו), שלכן עושה כל שדהו ("בכל דרכיך") פאה (מצוה מלשון צוותא וחיבור, "דעהו").

ט. עפ"ז יש לבאר גם הענין דהיתר כלאים באבנט שבבגדי כהונה וציצית: בהצמצום וההעלם דשם אלקים שב"מעשה בראשית" נכללת גם האפשרות שהאדם יכול לשנות מעשה בראשית היפך רצון ה', שלכאורה אין לך העלם גדול יותר מזה.

ועכצ"ל שגם זה נברא לכבודו של הקב"ה — שהרי "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו"⁷⁸.

ושני אופנים בגילוי כבודו של הקב"ה בענין זה:

(א) באופן של דחי וביטול — ששוללים הענין דעירוב מין בשאינו מינו, איסור כלאים, שע"ז מתגלה כבודו של הקב"ה שגם בעולם שיש בו אפשרות להאדם לשנות ולהכחיש מעשה בראשית (מצד הצמצום וההעלם) אינו משנה ומכחיש מעשה בראשית (צמצום בשביל הגילוי).

(ב) באופן של בירור והעלאה — שמעירוב מין בשאינו מינו (כלאים)

(77) עוד אופן בביאור הענין — ראה לקמן הערה

79.

(78) אבות ספ"ו.

פעם אחת, אלא "מקיפו ומחזירו כרך ע"ג כרך" כו"כ פעמים⁸⁶, שבוה מודגשת המסירה והנתינה להקב"ה בתכלית השלימות, מצד עצם הנשמה⁸⁷.

ו"ציצית" — נוסף לכך שמנינה כולל תרי"ג מצוות, נאמר בה "וזכרתם את כל מצוות הוי", כפי שהן בשרשן למעלה, ויתירה מזה, "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי"⁸⁸, לא רק "מצוות הוי", אלא גם "מצוותי", "התחברות והתקשרות עצמותו ממש... (ש)אין זה ע"י שם הוי' בבחי' אותיות", כי אם, "להמשיך עצמות אור א"ס מבחי' חי' יחידה שלמעלה מבחי' כלים כו"⁸⁹, שהמשכה זו נעשית ע"י שלימות העבודה שמצד עצם הנשמה.

וכיון שבשניהם מודגשת שלימות העבודה שמצד עצם הנשמה, שעל ידה מגיעים בעצמותו ית' שלמעלה מבחי' הגילויים, לכן, מתגלית על ידם כוונת הצמצום (לא רק בשביל הגילוי, אלא גם) בהשלימות דכח הגבול וההעלם, שע"ז נעשה הבירור וההעלאה דכלאים שהותרו באבנט⁹⁰ ובציצית.

י. ועילוי זה (הבירור וההעלאה דכלאים ע"י התגלות הכוונה דהצמצום וההעלם גופא) נעשה ע"י אבנט שבבגדי כהונה וציצית דוקא:

ובהקדמה — שהתגלות הכוונה דהצמצום וההעלם גופא (לא רק צמצום בשביל הגילוי) היא מצד עצמותו ית' שלמעלה מבחי' הגילויים⁸¹, כי, מצד בחי' בחינת הגילויים העיקר הוא גילוי כח הבל־גבול (שם הוי'), והצמצום שע"י כח הגבול (שם אלקים) אינו אלא בשביל הגילוי, אבל מצד עצמותו ית' שלמעלה מבחי' הגילויים (למעלה גם משם הוי'), השלימות דכח הבל־גבול והשלימות דכח הגבול הם בהשוואה.

וגילוי זה נעשה ע"י שלימות העבודה — לא רק מצד הכחות הגילויים, אלא גם מצד עצם הנשמה, שע"ז מגיעים בעצמותו ית' שלמעלה מבחי' הגילויים. ויש לומר, שענין זה שייך לאבנט שבבגדי כהונה ולציצית, שנוסף על היותם ענינים עיקריים בעבודת ה' (כנ"ל ס"ד), מודגשת בהם גם שלימות העבודה:

"אבנט" — ענינו "הכון לקראת אלקיך ישראל", כאמור, אפילו באבנט סתם, ועאכו"כ באבנט דבגדי כהונה, ש"אורכו ל"ב⁸² אמה⁸³, מקיפו ומחזירו כרך ע"ג כרך"⁸⁴, היינו, שלא מסתפק בהכנה דכריכת האבנט סביב כל גופו⁸⁵

(81) ראה סה"מ מלוקט שם, שהתגלות מעלת הצמצום תהי' לעתיד לבוא דוקא (וראה לקמן סי"א).
(82) כמנין "לב" (וראה לקמן הערה 87).
(83) להעיר ש"אמה" ר"ת "אלקינו מלך העולם" (ראה אג"ק ח"א ע' מט. לקו"ש ח"א ע' 10).
(84) רמב"ם הל' כלי המקדש ספ"ח.

(85) דלא כ"חשב האפור", דכיון ש"האפור רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף... ויש לו כמו שתי ידות יוצאות ממנו באריג לכאן ולכאן שחוגרין אותו בהם והם הנקראין חשב האפור", ו"חשב האפור קשור על לבו" (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ט ה"ט"א), נמצא, שמקיף רק קצת יותר מחצי רוחב גופו בלבד.

(86) ולכמה דעות — ל"ב פעמים (שטמ"ק ערכין טז, א — ע"פ מדרש. וראה אנציק' תלמודית ערך אבנט ס"ג הערה 43).

(87) להעיר ש"נקודה העצמית שבנפש (בחי' היחידה) נאחזת בלב" (המשך תערי"ב ח"א ע' נט), ועפ"ז יומתק שאורך האבנט הוא כמנין לב.

(88) שלח טו, מ.
(89) סידור (עם דא"ח) שער הציצית ג, ג ואילך. אמ"ב שער הציצית פ"ד ואילך. ועוד.

(90) והטעם שבתרומת הרשן כתיב (צו ה, ג) "ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד וגו'", כולל גם האבנט*, שצ"ל של בד, ולא של כלאים** — יש

(* להדעה שהלכה כמותה שצ"ל כל ד' בגדים (ראה אנציק' תלמודית ערך דישון מזבח ס"ג. וש"נ).

** כדמשמע מהתרגום "מדו בד" — "לבושין דבוין" (אלא שבגמרא (יומא כג, ב) מפורש ש"גלי חמנא בכתנות ומכנסיים", היינו, ש"מדו" היא הכתנות, כפרש"י עה"פ), שנפ"ז, מפורש שהלבושין (סתם, כולל האבנט) צ"ל של בד.

העצמות, שהמקיף והפנימי, גילוי והעלם, הם בהשוואה.

יא. עפ"ז יש לבאר גם הקשר והשייכות דתוכן שיעור היומי ברמב"ם להגאולה האמיתית והשלימה:

מהענינים העיקריים דהגאולה האמיתית והשלימה — שאז יהי בירור העולם (שנברא ע"י שם אלקים) בתכלית השלימות, דירה לו ית' בתחתונים, היינו, לא רק ביטול ההעלם וההסתר דהעולם, עי"ז שמגלים שכוונת הצמצום וההעלם היא בשביל הגילוי, אלא יתירה מזה, שמגלים הכוונה שבהעלם והסתר גופא, שמציאותו של התחתון שאין תחתון למטה ממנו נעשית דירה לו ית'.

ועד"ז בנוגע לכללות ענין הגלות ע"י הצמצום וההסתר דשם אלקים — שלא זו בלבד שמתבטל ענין הגלות, כיון שמתגלה שהצמצום הוא בשביל הגילוי, אלא יתירה מזה, שהגלות עצמו מתברר ומתהפך לגאולה⁹⁵, כיון שמתגלה כוונת הצמצום גופא, השלימות דכח הגבול (העלם שלמעלה מגילוי⁹⁶), כאמור, ע"י המשכת וגילוי העצמות שלמעלה מהגדרים דבלי־גבול וגבול, ושניהם בהשוואה.

ועי"ז נעשית העלי' והשלימות בהתגלות כח הבלי־גבול וכח הגבול, "שמש ומגן הוי' אלקים" — כמ"ש "והי' אור הלבנה (מגן אלקים) כאור החמה (שמש הוי')"⁹⁷, "והי' הוי' לי

ויש להוסיף, שהאבנטי⁹¹ אינו כשאר בגדי כהונה שהם מקיפים פרטיים לבחות פנימיים⁹², אלא ענינו לקשר המקיף בהפנימיים⁹³ (לפי ששרשו למעלה מהם — בבחי' מקיף דיחידה); ועד"ז בציצית, שהטלית והחוטים⁹⁴ הם בחי' מקיף ופנימי⁸⁹, שחיבורם יחד נעשה ע"י בחי' שלמעלה משניהם — בחי'

לומר, דכיון שעבודה זו קשורה עם הוצאת הדשן אל מחוץ למחנה, שזהו"ע הפסולת שנשאר מקרבנות היום שלפניו שאינו יכול להתברר ולהכלל במזבח אלא נדחה לחוץ (ראה סידור עם דא"ח ל, ג ואילך. סה"ל (רא"ח להצ"צ) ערך תרומת הדשן. וש"נ). יש צורך בזהירות יתירה כו' (ע"ד הזהירות דבעל תשובה שסודו רע), ולכן בעבודה זו אי־אפשר להיות הבירור דכלאים. ובנוגע לתרומת הדשן שאין מוציאים אותה מחוץ למחנה אלא נבלעת במקומה (יומא כא, א. וראה גם סה"ל שם) — יש לומר, שלהיותה התחלת העבודה *** אין בכחו עדיין לפעול הבירור דכלאים. ובנוגע לאבנט בד דכה"ג ביוהכ"פ, שנאמר בו (אחרי טז, ד) "ובאבנט בד יחגור" — יש לומר לאידך גיסא, שהעבודה דיוהכ"פ היא למעלה מהבירור דכלאים.

91) בכ"ז — ראה ספר הערכים חב"ד ערך אבנט. וש"נ.

92) ובפרטיות: מצנפת — מקיף להראש, חב"ד. כתונת — מקיף לגוף, חג"ת. ומכנסים ממתנים עד ירכים — מקיף לנה"י.

93) ובשתיים: (א) בהמקיף דגוף (כתונת) — שיהי' מהודק בהמדות, (ב) בהמקיף דמוחין (מצנפת) — שיומשך בהמקיף דמדות. ועי"ז נעשה גם הקשר והשייכות בין המדות שבמוח להמדות שכלב. ולכן אורך האבנט הוא ל"ב אמה — כי מספר האורות דהמדות והמוחין כשנמשכים במדות הוא ל"ב. כמנין לב (משא"כ בהיותם במוחין לפני שנמשכים ללב, מספרם ט"ו. ולכן אורך המצנפת (מקיף דראש) הוא ט"ז אמה (ראה ספר הערכים שם)).

94) להעיר שמספר החוטים הוא ל"ב (ע"ד ובדוגמת ל"ב אמה דאורך האבנט).

ולא של כלאים (ולהעיר מהרמב"ן עה"פ בפי' התרגום: "ויהי' זה כדעת האומר אכנסו של כהן הדיוס לא זהו אבנטו של כהן גדול"). ועצ"ע. דאכ"מ.

***) ויש לומר, שתרומת הדשן היא התחלת עבודת היום, והוצאת הדשן היא גמר עבודת היום שלפנ"ו. הוצאת הפסולת שנשאר מקרבנות היום שאינו יכול להתברר, כנ"ל.

95) כמרומו גם בתיבת "גאולה" — שנעשית מ"גולה" בתוספת אל"ף (ויק"ד ספ"ב. וראה לקו"ת בעלותך לה, ג. ובכ"מ).

96) ולהעיר מהקשר והשייכות לסיום פרשתנו — "ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן", שזהו"ע "המשכת והשראת אור א"ס ב"ה ממקום עליון נורא מאד שנאמר בו ישת חושך סתרו .. שלא שייך בו שום גילוי כו" (לקו"ת ר"פ ויקרא).

97) ישע"י ל, כו.

ועאכו"כ מר"ח ניסן (שמתברך בשבת זה), "שתי שבתות" לפני החג (לדעת רשב"ג)¹⁰⁵, וכמדובר לעיל¹⁰⁷ שההתעסקות בזה צריכה להיות באופן דרצוא ושוב, שאינו ממתין לבואו של גבאי-צדקה, אלא רץ בעצמו ליתן מעות חטים, ולא עוד אלא שגם לאחר שנתן מעות חטים, מוסיף ונותן עוד יותר, ובלשון הרמב"ם בשיעור היומי: "מוסיף . . . לפי רוב העניים ולפי ברכת הזרע . . . שהרי נתברך מוסיף לפי הברכה¹⁰⁸, וכל המוסיף . . . מוסיפין לו שכר ואין לתוספת זאת שיעור"¹⁰⁹.

יג. ויה"ר שקבלת החלטות טובות בכהנ"ל תביא תיכף את השכר האמיתי — גאולה האמיתית והשלימה, ביום הש"ק זה, כ"ז¹¹⁰ אדר ה'תש"נ.

ובפשטות — שבו ביום נעשים בפועל ממש כל העניינים המודגשים ביום זה:

(107) קנטרס משיחות ש"פ תשא.

(108) כולל גם "ברכת החודש" בש"ק זה — ששה לשונות של ברכה, הכוללים כל חדשי השנה שנחלקים לששה חדשי החורף וששה חדשי הקיץ, והמשך הברכה בראש חודש, שאומרים במוסף י"ב לשונות של ברכה, כנגד י"ב חדשי השנה.

(109) ואף שדין זה נאמר לגבי פאה, ולא לגבי צדקה בממונ* שיש לה שיעור חומש ממונו — הוי (נוסף לכך שמצד מדת חסידות יכול ליתן יותר מחומש ממונו) ישנו חיוב בזמנה"ז "להרבות נואד נואד בצדקה" עד לנתינה ד"כל אשר לאיש" (כנ"ל בשוה"ג להערה 79).

(110) להעיר מהעילוי דיום כ"ז — אותיות "זך", כולל גם זיכך ובירור וצירוף, כמ"ש בנוגע לזמן הגאולה "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים" (דניאל יב, י"ד), אשר, שלימות הזיכך והצירוף הוא — עי"ז שמגלים כוונת הצמצום וההעלם דשם אלקים גופא, ויומתק יותר — שיום כ"ז (זך) בא לאחר יום כ"ו, בגימטריא הוי', היינו, שסדר העבודה הוא שתחילה נעשה גילוי שם הוי' (צמצום בשגיל הגילוי), ולאח"ז מגלים כוונת הצמצום וההעלם דשם אלקים.

(* משא"כ גמילות חסדים שבגופו שנמנית בין הדברים שאין להם שיעור (פיהמ"ש להרמב"ם ריש פאה.

לאלקים"⁹⁸, שבחתי הוי' דעתה יהי' לעתיד בבחי' אלקים, ושם הוי' יהי' ^{אוצר החכמה} בדרגא נעלית יותר⁹⁹, ומוסיף והולך בעילוי אחר עילוי¹⁰⁰ עד אין סוף.

יב. מההוראות מהנ"ל בנוגע למעשה בפועל:

כיון שנמצאים בזמן סגולה שבו מודגש ביותר ענין הגאולה, הן מצד פרשת השבוע, הן מצד הזמן בשנה, והן מצד שיעור היומי ברמב"ם — יש להתחזק ולהוסיף עוד יותר באמונה וצפי' לביאת המשיח, ולהוסיף ביתר שאת ב"מעשינו ועבודתינו" בכל עניני תורה ומצוותי' שממהרים ומזרזים ומביאים בפועל את הגאולה¹⁰¹, כולל ובמיוחד — ההוספה בהפצת המעיינות חוצה, שאז אתי מר דא מלכא משיחא, כהבטחת מלך המשיח להבעש"ט¹⁰².

והדגשה מיוחדת בנוגע להוספה במצות הצדקה — כמ"ש הרמב"ם בהתחלת פרק עשירי דהלכות מתנות עניים¹⁰³: "אין ישראל נגאלין אלא בצדקה, שנאמר¹⁰⁴ ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה".

ובפרט בהענין שהזמן גרמא — מעות חטים, כולל כל צרכי החג, אשר, ההתעסקות בזה היא "שלושים יום" לפני החג¹⁰⁵, "מפורים ואילך"¹⁰⁶,

(98) ויצא כח, כא.

(99) ראה תו"א ויצא כא, ד. ובכ"מ.

(100) ע"ד המבואר בענין "הוי' הוא האלקים" ז"פ שאומרים בנעילת יוהכ"פ, "אחת בשנה", שהם ז' עליות בהשמות הוי' אלקים, שכאשר שם הוי' מתעלה לדרגא נעלית יותר כאלקים יחשב (ראה הנסמן בסה"מ מלוקט ח"א ע' שמט).

(101) ראה תניא רפל"ז.

(102) אגה"ק דהבעש"ט — כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

(103) שיעור היומי דר"ח ניסן — "ראש חודש של גאולה".

(104) ישע"י א, כז.

(105) פסחים ו, סע"א. וש"נ.

(106) שו"ע אדה"ז אר"ח ר"ס תכט.

"ושם¹¹⁶ נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם.. כמצות רצונך"¹¹⁷,

החודש¹¹⁸ הזה לכם" — "חודש של גאולה", גאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

וכל זה — באופן ד"החודש הזה", "מראה באצבעו ואומר זה", הנה זה "חודש של גאולה", וזו הגאולה עצמה, ו"הנה אלקינו זה גו' זה הוי' קוינו לו נגילה ונשמחה¹¹⁹ בישועתו"¹²⁰, ב"פ זה¹²¹, תיכף ומיד ממש.

"ויקהל" — ההקהלה דכל בני*¹¹⁰, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובכנותינו"¹¹¹, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש השלישי — "פקודי המשכן משכן העדות"¹²³⁴⁵⁶⁷

וכן ההמשך בפ' ויקרא (שקורין במנחה) — שאע"פ שבס"פ פקודי נאמר ש"לא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן", מ"מ, "ויקרא אל משה¹¹² וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר"¹¹³, התחלת ספר הקרבנות¹¹⁴, והעיקר — הקרבת הקרבנות בפועל¹¹⁵,

(110*) כמו שהי' כאשר ויקהל משה אז.

(111) בא יר"ד, ט.

(112) ומעין זה בכאו"א מישראל — "כי כל נפש ונפש מכית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה", שלכן נאמר "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה'", שיראה^{אשר רחמיהו} היא "מילתא זוטרת" אצל כאו"א מישראל כמו אצל משה (תניא רפמ"ב. וראה לקו"ת ויקרא ב, א).

(113) ר"פ ויקרא.

(114) ראה רמב"ן בפתיחתו לספר ויקרא.

(115) ע"י הקדמת עבודת הקרבנות בנפש האדם — "אדם כי יקריב מנחם קרבן לה'" (ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. ובכ"מ).

(116) נוסח תפלת המוספין.

(117) ראה תו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך. ועוד.

(118) ויש לומר, ש"החודש" כולל גם החידוש שנעשה בהבראה ע"י עבודתם של ישראל, שמציאות התחתון נעשית דירה לו ית'.

(119) כולל גם ע"י השמחה במשך כל חודש אדר

— "החודש אשר נהפך גו' לשמחה" (אסתר ט, כב) באופן דמוסיף והולך, מרבין בערך היום שלפניו

שבו הרבו בערך היום שלפניו וכו'.

(120) ישע"י כה, ט. וראה תענית בסופה.

(121) שמור"ר ספכ"ג.

השלמות לשיחות דלעיל

אוצר החכמה

בס"א, השלימות ד"ויקהל-פקודי" בגאולה העתידה:

ולהעיר, שהמנין דלעתיד לבוא ("פקודי") יהי' המנין דכל בני ממש¹, כולל גם בני בכל הדורות שלפנ"ז — "ויקהל" בתכלית השלימות. ודוגמתו גם במנין כל בני בזמן משה — שבהם נכלל גם זרעם וזרע זרעם עד סוף כל הדורות².

אוצר החכמה

שם, הערה 26, בענין יובל:

ולהעיר גם מהשייכות ד"יובל" ל"ויקהל" — שהיובל נוהג רק בזמן ש"כל יושבי עלי"³.

בס"ב, שיעור היומי ברמב"ם:

ובהקדמה — שלימוד שיעור יומי ברמב"ם ג' פרקים ליום הוא (לא רק אצל שלשה מישראל, או שלשה קהילות בישראל, אלא) מנהג שנתפשט בתפוצות ישראל⁴.

אוצר החכמה

בס"ט, החילוק שבין ביטול ודחי' לבירור וההעלאה:

ומעין דוגמא לדבר בשייכות ליום השבת — שמצוה "לענוגו בעונג אכילה ושתי"⁵, היינו, שהמצוה דעונג שבת נעשית ע"י אכילה ושתי' גשמיים שנעשים מצוה דעונג שבת (בירור והעלאת הדברים הגשמיים), ולא תענוג שע"י תענית (דחיית הדברים הגשמיים), ועד כדי כך, שגם כשהתירו להתענות בשבת (תענית חלום, ש"התענית הזה תענוג הוא לו") צריך להתענות תענית לתעניתו⁶, כלומר, שצריך לתקן ענין התענית (דחיית הדברים הגשמיים במקום בירורם והעלאתם).

בס"א, השייכות דגלות לשם אלקים:

ולהעיר גם שבנוגע לשם הוי' "אין מזכירין את השם ככתבו אלא במקדש בלבד"⁷, ובמילא, בזמן הגלות⁸ חסר הגילוי דהזכרת שם הוי'.

(5) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב.

(6) שם סרפ"ח ס"ג.

(7) רמב"ם הל' נשיאת כפים פי"ד ה"י.

(8) ועוד לפנ"ז — "משמת שמעון הצדיק פסקו הכהנים מלברך בשם המפורש אפילו במקדש" (רמב"ם שם).

(1) ופשיטא — לא כהמנין בימי עזרא לאחר שגלו עשרת השבטים.

(2) וכולל גם הצדיקים שהיו בדורות שלפנ"ז.

(3) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

(4) ראה רמב"ם ריש הל' ממרים. שם פ"ב ה"ב ואילך.

בלתי מוגה

בסי"ב, להוסיף בהפצת המעיינות חוצה ובצדקה:

ובפרטיות יותר: הפצת המעיינות חוצה בנוגע לעצמו — הן בנוגע להלימוד, שלומד גם המסקנא בנוגע למעשה בפועל (ע"ד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא⁹), והן בנוגע לפעולת הלימוד על המעשה, שנמשך ממוחין למדות, וממחשבה לדיבור ומעשה; והפצת המעיינות חוצה כפשוטה — בנוגע להזולת — שאינו מסתפק בעבודתו לעצמו אלא פועל גם על הזולת, ועד לחוצה כפשוטו, בכל העולם, לפעול בו ההכשרה להיות לו ית' דירה בתחתונים. ולהעיר, שבהפצת המעיינות כפשוטה, בנוגע להזולת, יש גם מעלת הצדקה — צדקה רוחנית.

וההתחלה בכל זה — בהתוועדות חסידית, שבה מדברים עניני חסידות, כולל גם הדיבור "ארום חסידות", ומקבלים החלטות טובות ככל הקשור להפעולה דהפצת המעיינות חוצה.

בסי"ג והערה 110, במעלת יום כ"ז אדר:

ולהעיר שכ"ז אדר הוא תוך ג' ימים (שנחשבים למציאות אחת¹⁰) לכ"ה אדר, שבו מתחיל ענינו של ניסן (בניסן נברא העולם — החל מכ"ה אדר), "חודש של גאולה".

ומיום כ"ז (אדר) באים ליום כ"ח (אדר) — שסימנו "כח", ובפרט שקביעותו ביום הראשון בשבוע — "יום אחד"¹¹, "שהי' הקב"ה יחיד בעולמו"¹². ולהעיר ש"אחד" בגימטריא י"ג, שבזה נרמז הקשר לימי הפורים שהתחלתם "בשלושה עשר יום בו"¹³ שאז "נקהלו היהודים"¹⁴, ו"מיסמך גאולה לגאולה"¹⁵, גאולת פורים לגאולת פסח¹⁶, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ומיום כ"ח אדר באים לערב ר"ח, יום כפור קטן¹⁷, ומיד לאחריו — ר"ח ניסן, "ראש חודש של גאולה", ובאופן ד"נסי נסים".

וכאמור, ענין זה הוא בהדגשה יתירה בשנת נסים, ובפרט לאחר שכבר עברו כמה חדשים בשנת נסים, ועומדים כבר בסיום תקופת החורף, לאחר חודש כסלו, וימי החנוכה שבו, כולל גם זאת חנוכה שהוא בחודש טבת, "ירח

13) אסתר ט, א.

14) שם, ב. וראה שיחת תענית אסתר שנה זו.

15) מגילה ו, סע"ב.

16) פרש"י שם.

17) פר"ח לאו"ח סתי"ז (מהרמ"ק). של"ה (קכ),

ב. קעט, א. ועוד. יעבץ בסידורו. ועוד.

9) יומא כו, א.

10) ראה בהנסמן בסה"מ מלוקט ח"ג ע' רעג

בשוה"ג הב'.

11) בראשית א, ה.

12) פרש"י עה"פ (מכ"ר פ"ג, ח).

החומר

שהגוף נהנה מן הגוף¹⁸, ולאחרי חודש שבט (כולל ובמיוחד העשירי שבו), שמרמז על מ"ש "וקם שבט מישראל"¹⁹ ("זה מלך המשיח"²⁰), עד לכ"ז אדר — "זך", זיכוך צירוף, "יצרפו רבים", עד ש"המשכילים יזהירו כזהר הרקיע"²¹, דקאי על כל חסיד וכללות החסידים, שעוסקים בלימוד והפצת פנימיות התורה, "כהאי חיבורא דילך כו"²², ועל ידם — כאו"א מישראל וכללות ישראל.

החומר

שם, "ויקרא אל משה":

כלומר, "קריאה זו היינו הארה והשפעה למשה כדי שעי"ז יוכל לעלות ולבוא אל מועד" אע"פ ש"שכן עליו הענן"²³. וע"ד מ"ש²⁴ "ויבוא משה בתוך הענן", "עשה לו הקב"ה למשה שביל בתוכו"²⁵.

ולהעיר מהשקו"ט²⁶ בנוגע לכניסת משה לאוהל מועד (לא רק ללמוד תורה מפי הגבורה, אלא גם) בשייכות לעבודה — החל משבעת ימי המילואים ש"משה שימש... בחלוק לבן"²⁷, ועד שמצינו ש"נשתמש בכהונה גדולה מ' שנה"²⁸, ולא עוד אלא שגם בנוגע להציווי "דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש גו"²⁹, דרשו חז"ל³⁰ "אחיך באל יבוא ואין משה בכל יבוא". ולהעיר שגם בנוגע לאהרן איתא במדרש³¹ "בכל שעה שהוא רוצה ליכנס יכנס רק שיכנס כסדר הזה" ("בזאת יבוא אהרן אל הקודש וגו").

החומר

שם, הקרבת הקרבנות:

ומתחיל מהקרבנות השייכים לזמן המנחה, ובפרט ע"פ הידוע³² שכל הקרבנות נקראים בשם מנחה, וכמרומו גם בתיבת "מנחה", שיש בה אותיות מ"ן, מיין נוקבין, שזהו התוכן דכללות ענין הקרבנות.

ולהעיר גם מהשייכות דמנחה (ועאכו"כ מנחת שבת) לכללות ענין הגאולה — כמארז"ל³³ שבזמן המנחה נענה אליהו הנביא, מבשר טוב, מבשר הגאולה³⁴.

וממנחת שבת באים ל"סעודתא דדוד מלכא משיחא"³⁵ במוצאי שבת.

(27) פרש"י צו ח, כח.

(28) תוס' ע"ז לד, א.

(29) אחרי טז, ב.

(30) חו"כ עה"פ.

(31) ויק"ר פכ"א, ו. וראה רד"ל שם. שמו"ד

פל"ח, יו"ד ובמפרשים שם.

(32) תו"א וישלח כה, ג ואילך. ובכ"מ.

(33) ברכות ה, ב.

(34) פרש"י בחוקותי כו, מב. ועוד.

(35) סידור האריז"ל במקומו.

(18) מגילה יג, א.

(19) בלק כד, יו.

(20) רמב"ם הל' מלכים רפי"א.

(21) דניאל יב, ג.

(22) חז"ג קכד, ב — ברע"מ.

(23) לקר"ת ויקרא א, ב.

(24) ס"פ משפטים.

(25) פרש"י עה"פ.

(26) ראה לקו"ש צו תשמ"ט. וש"נ.

שם, בענין "זה":

1234567

1234567

ובפרט שישנו גם הענין ד"זה יתנו" 36 — כפי שקראו בתורה בשבת פ' תשא דמיני' אזלינן, ולפנ"ז — בשבת פ' שקלים.
ולמעשה, ש"זה" כגימטריא י"ב, שרומז לי"ב השבטים 37, ולעתיד לבוא יתוסף גם שבט הי"ג (כגימטריא אחד), כמ"ש בחלוקת הארץ דלעתיד לבוא (גם) "שער לוי אחד" 38.

* * *

יד. כאן המקום להזכיר אודות אלה שהכינו משקה המשמח עבור התוועדויות ומסיבות בקשר לעניני תומ"צ — שיעלו למעלה ויכריזו פרטי הדברים, ויזמינו את המסובים, ומהם יראו וכן יעשו, להוסיף בהתוועדויות דוגמתן, ובפרט ביום הש"ק, כההוראה המודגשת בשבת זה: "ויקהל משה", "אמר הקב"ה (למשה) עשה לך קהילות גדולות כו' כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת" 39 (כמדובר כמ"פ 40).

ויה"ר שהחלטות הטובות בכהנ"ל וקיומם בפועל — החל מזה ש"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה" 41, שמזמין לו האפשרות לקיים המחשבה במעשה בפועל 42, ומצרפם יחד 43, כולל גם מלשון צירוף וזיכוך — ימהרו ויזרזו את הגאולה האמיתית והשלימה, וככל שמוסיפים בהחלטות וקיומם במעשה באופן של ריבוי, מתמעט זמן הגלות, ועד שלא נשאר אלא רגע בלבד, ותיכף ומיד ממש — "לא עיכבן כהרף עין" 44 — באה הגאולה האמיתית והשלימה.

אוצר החכמה

וכן תהי' לנו — כל הנמצאים כאן, בביהכ"נ וביהמ"ד זה, בתוככי כלל ישראל, ביחד עם כל בני שבכל הדורות, ונשיא דורנו 45 בראשנו, ומשה ואהרן עמהם 46, כדאיתא בזהר 47 שצדיקים קמים לתחי' מיד, שבאים כולם יחדיו — עם הבתי-כנסיות ובתי-מדרשות 48, הסידורים כו', ועאכו"כ ספרי התורה, וכן הבימות וכו' — לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, לבית המקדש השלישי ולקדש הקדשים, תיכף ומיד ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(36) תשא ל, יג.	(43) תניא ספט"ז.
(37) בעה"ט עה"פ.	(44) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.
(38) יחזקאל מח, לא. וראה ב"ב קכב, א.	(45) ששמו הראשון (יוסף) — ע"ש יוסף ה' לי
(39) יל"ש ר"פ ויקהל. שר"ע אדה"ז או"ח סר"צ ס"ג.	בן אהרן, הכיור ד"אחר" לעשות ממנו "בן", ושמו השני (יצחק) — ע"ש השמחה.
(40) קונטרס משיחות ש"פ נח שנה זו. ועוד.	(46) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד — פסחים קיד, סע"ב.
(41) קידושין מ, א.	(47) ח"א קמ, א.
(42) סה"מ תשי"ב ע' 87.	(48) ראה מגילה כט, א.

בלתי מוגה

[לאחרי חלוקת המשקה -- התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון
 הקפות לאביו הרלוי"צ ז"ל. אח"כ צוה לנגן "שיבנה בית המקדש". אח"כ
 התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאווא". ואח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה].

אוצר החכמות איגרת החכמה

50000000

50000000

50000000

איגרת החכמה 1234567

בלתי מוגה

מכתב כללי מכ"ק אדמו"ר שליט"א

לקראת חג הפסח תש"נ

(תרגום מאידית)

ב"ה, יום שלישי פ' ויקרא אל משה,
ראש-חודש ניסן, ה'תש"נ
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ביום ראש-חודש ניסן, חודש הגאולה, שהקב"ה קבע אותו כחודש הראשון לכל חדשי השנה („החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה“), מן הראוי לעמוד על המשמעות וההשפעה של „חודש הגאולה“ בחיי יום יום של יהודי במשך כל השנה („ראש חדשים . . השנה“), ובמיוחד לשנה זו.

* * *

ראשית השנה היא לכאורה ביום הראשון של חודש תשרי – ראש השנה. ברם,

יום שלישי: שהוכפל בו כי טוב – פרשי בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו). ובאוה"ת (בראשית לג, א ואילך, משפטים ע' א'קנז. ועוד) ובמכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (נדפס בסה"מ ה'תש"ט ע' 19 (השני) ואילך. אגרות-קודש שלו ע' קלה ואילך) מקשר זה עם „טוב לשמים וטוב לבריות“ (קידושין מ, א). פ' ויקרא אל משה, ראש-חודש ניסן: להעיר, אשר (כפשוטן של כתובים) בא „ויקרא אל משה בהמשך לס"פ פקודי שהי' „בחודש הראשון גו' באחד לחודש“ (פקודי מ, יז), ר"ח ניסן. וראה מכתב עש"ק ר"ח ניסן ה'תשמ"ה הערה ד"ה פ' ויקרא אל משה (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים – קה"ת תשמ"ז ואילך – ע' תשס"א).

ראש-חודש ניסן: שאותו היום נטל עשר עטרות – שבת פז, סע"ב. פרשי ר"פ שמיני. וראה מכתב הנ"ל הערה ד"ה זה (הגש"פ הנ"ל שם).

חודש ניסן: ראה מכתב הנ"ל הערה ד"ה זה (הגש"פ הנ"ל שם).
ביום ראש-חודש ניסן: דאז לכר"ע, אפילו לדעת רשב"ג (פסחים ו, סע"א), „שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח“. וראה שקלים רפ"ג ובירושלמי שם. וראה ד"ה החודש תרכ"ז ס"ד (סה"מ תרכ"ז ס"ע מב ואילך).

חודש הגאולה: שמור פט"ו, יא.

החודש הזה . . . לחדשי השנה: בא יב, ב. וראה מכתב הנ"ל (הגש"פ הנ"ל ע' תשס"ב), ובהערות שם. ראשית השנה: כהבא להלן ראה ד"ה החודש באוה"ת בא כרך ח (ע' בתקטו ואילך). ד"ה זה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' קלא ואילך), תרס"ז (המשך תרס"ז ע' קנו ואילך), תרע"ח (הב' – סה"מ תרע"ח ס"ע רכד ואילך). ועוד. וראה לקו"ש ח"ז ע' 150 ואילך.

לכאורה: בכ"מ נכתב „לכאורה“ אף שהוא האמת והמסקנא (שד"ח ח"ט ע' 3670. וש"נ).

ראש השנה: ראה ד"ה הנ"ל תרנ"ד, תרס"ז ותרע"ח שם. ד"ה זה ה'תשל"ט, ובהנסמן שם הערה 8 (סה"מ מלוקט ח"ג ע' פא).